

آرہ اور د

بہ گوشتیں غلام حسین دریانورد

مکتبہ تحفہ صوفیہ

انتشارات دریانورد

دریانورد، غلامحسین، ۱۳۴۲ - گردآورنده
 ره آورد آورد؛ مجموعه شعر پایداری استان بوشهر / به کوشش
 غلامحسین دریانورد. -- بوشهر: دریانورد؛ کنگره بزرگداشت سرداران و
 شهید استان بوشهر، ۱۳۸۴. ۲۴۸ ص.

ISBN: 964 - 8324 - 14 - x

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه ها. ۲. شعر فارسی --
 ایران -- بوشهر (استان) -- قرن ۱۴ -- مجموعه ها. ۳. جنگ ایران و
 عراق ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ -- شعر. الف. کنگره بزرگداشت سرداران و دو هزار
 شهید استان بوشهر (۱۳۸۳)؛ بوشهر). ب. عنوان.
 ۸۷۱۴/۴۳۹
 کتابخانه ملی ایران
 ۸۱۶۱/۶۴۰۸
 ۳۸۴ - ۱۰۸۷۹

انتشارات دریانورد

کنگره بزرگداشت سرداران و
 ۲۰۰۰ شهید استان بوشهر

ره آورد آورد

به کوشش: غلامحسین دریانورد

ناشر: کنگره بزرگداشت سرداران و ۲۰۰۰ شهید استان بوشهر

انتشارات دریانورد

شابک: X-۱۴-۸۳۲۴-۹۶۴

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.
 استفاده از مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

بوشهر، خیابان امام خمینی (ره) کوچه جانبازان
 کنگره بزرگداشت سرداران و دو هزار شهید استان بوشهر
 تلفن: ۲۵۳۳۰۳۶ - ۲۵۳۰۲۸۱

طرح روی جلد: مرتضی شمس

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۵

چاپ: دانیال

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

بها: ۱۸۰۰ تومان

فهرست

- پیام کنگره ۱۵
- **مجید اجرایی**
- وقتی زدند سکه به نامت پرنده‌ها ۲۱
- از دشت‌های فاصله ۲۲
- **اسکندر احمدنیا**
- این متن‌های بی بشر ۲۳
- **محمد رضا احمدی‌فر** ۱۱
- کدام مرد...؟ ۲۵
- شمیم دریا ۲۶
- شکوفه زخم ۲۷
- بوی آتش ۲۸
- **اکبر الوندی‌پور**
- دو بیتی ۲۹
- حلاج‌وار ۳۱
- **فرانک ابناء رودحله**
- سبدي از بنفشه ۳۲

■ محمد حسین انصاری نژاد

- ۳۴ رد پای از شقایق
 ۳۵ شوقی برای پر زدن
 ۳۶ یک باغ زخم تر

■ علی باباچاهی

- ۴۰ مهتاب منتظر
 ۴۵ از دریادلی
 ۴۹ از جنگ ۱
 ۵۱ از جنگ ۲

■ اکبر بادمهر

- ۵۴ داغ‌های بی‌مزار

■ فریده برازجانی

- ۵۸ شهید
 ۵۹ عطر گل و صلوات

■ تیمور ترنج

- ۶۱ ترانه‌ی یاران
 ۶۴ گلزخم‌های شکوفان
 ۶۵ انتظار
 ۶۷ سفر عشق
 ۷۰ در انتظار آمدنت
 ۷۳ سرود بازگشت
 ۷۶ دریایی
 ۷۸ بهانه باریدن

■ غلامحسین پرتایبان

- ۸۰ پیام یاران
- مرتضی جاهدی
- ۸۱ شمیم آمدنت
- حسین جلال پور
- ۸۲ کرامت بارانی
- منصوره حکمت شعار
- ۸۳ غزل ۲۴
- جعفر حمیدی
- ۸۴ در سرزمین شیردلان
- حبیب خدای
- ۸۶ اذان آتش
- زهرا خضری
- ۸۷ عابران عشق
- علیرضا خلیفه زاده
- ۸۸ خدا حافظ
- ۸۸ پرواز
- ۸۸ یاد تو
- عزت خلیفه زاده
- ۸۹ پلاک
- حسین دارند
- ۹۰ شب زنده دار
- ۹۲ به تعبیر لاله ها
- ۹۳ شناسنامه ی گل ها
- ۹۳ زیر باران

- تیر گلوگیر ۹۳
 در کوچی عاشقی ۹۴
 دخیل ۹۴

■ غلامحسین دریانورد

- بدرقه ۹۵
 خاطرات ۹۶
 مثل آن وقتی که می گفتم ۹۷
 پرپرترین ۹۸
 علمداران شیدا ۹۹
 بوی شبگیر تو ۱۰۰
 سفرنامه ی غم ۱۰۱
 وضو ۱۰۲
 دو تکه استخوان ۱۰۲
 سوره ی سبز ۱۰۲
 از خواب و خاطره ۱۰۳
 حماسه دریا مردان ۱۰۵
 به سوی کجا ۱۱۳
 ما دو نفر بودیم ۱۱۴
 به دریا ۱۱۵
 تمام و ناتمام ۱۱۶

■ ابراهیم درویشی

- ۱۱۷

■ قاسم درویشی

- شکستن ۱۱۸

۱۱۹ مثل شقایق

■ جلیل دشتی مطلق

۱۲۰ بوی بسم الله الرحمن الرحيم

۱۲۱ از تبار صاعقه و تندر

■ راضیه راستی

۱۲۲ زنجیر سرخ پلاک

■ حسین ربیعی مطلق

۱۲۳ در بادهای شلمچه

■ سمیه رسولی

۱۲۴

۱۲۵ خدا کند

۱۲۵ از کوچه

■ عبدالمجید زنگویی

۱۲۶ در مهر پنجاه و نه

۱۲۹ سنگر پایداری

۱۳۲ اسطوره سازان

■ زهره شمالی

۱۳۴ در سوّمین بهار

■ مجید عابدی

۳۶ مرگ چشمه

۱۳۷ غزل شهود

■ مختار عباسی

۱۳۸ دانستم آن شب

■ ام‌البین عرب‌زاده

۱۳۹ «دورکعت عشق»

۱۳۹ «تنهایی عشق»

۱۴۰ مثنوی سجده‌های بی‌سر

■ فتح‌الله علیمرادی

۱۴۲ ای عاشق خدای

۱۴۳ یک رباعی

■ خلیل عمرانی

۱۴۴ کوچه (۱)

۱۴۶ فصل جنون

۱۴۷ دوباره

۱۴۸ عطش

۱۴۹ دریادلان

۱۵۲ حضور تناور

۱۵۳ باید به دریا بتازم

۱۵۴ سبزه‌های سرخ

۱۵۹ مصیبت‌خوانی دریا

■ احمد فریدملد

۱۶۰ روئای سرباز

■ غلامرضا کپتان

۱۶۱ دوبیتی‌های محلی در سوگ شهدا

■ سید مرتضی کراماتی

۱۶۳ باز هم یک روز...

۱۶۴ یادگار لاله‌ها

۱۶۶ چشم‌انتظاری

۱۶۷ یک گلو آواز

۱۶۸ بوی عصر ظهور

۱۶۹ عروج

۱۶۹ بلوغ باغ ایمان

۱۷۰ بر موج گلبرگی از اشک

■ غلامرضا کرمی

۱۷۱ اندوه شاعرانه

۱۷۲ هوای غزل

۱۷۳ دعایی بی اثر

۱۷۳ با یاد رویت

۱۷۴ فصل جنون

۱۷۷ آیه های غربت

۱۷۸ هوای کرانه

■ حیدر ملصوری

۱۷۹ بهار و درخت

۱۸۰ نامه ی بهار

۱۸۱ مسیر زخم

۱۸۲ عبور

۱۸۳ غریبه ها

■ حمید مرادی

۱۸۴

■ خاتون ماحوزی نیا

۱۸۵ ای شهیدان

■ سید عباس موسوی

۱۸۶ یاد یاران

■ رضامعتمد

۱۸۹ هشت فصل عشق

۱۹۰ ابر غریت

۱۹۱ علم به دوش

۱۹۲ آه ای جبریل من

۱۹۳ خواب نشستن

۱۹۴ پریشان هیچکس

۱۹۵ همسفرها

۱۹۶ شمشیر هبوط خورده بر پایم

۲۰۰ ای در نگاهت راز دریا

■ حسین میدری

۲۰۱

■ سعید نوذری

۲۰۴

■ سید محمد رضا هاشمی زاده

۲۰۵ پیام شهیدان

۲۰۷ رفتی

۲۰۹ سالهای زخمی

۲۱۰ قافله عشق

۲۱۱ رباعیات

۲۱۳ طلایه داران عشق

۲۱۴ زمزمه‌ای با شهید

■ سید محمد هاشمی فرد

۲۱۷	 موج و خاشاک
۲۲۰	 شبیه خوانی
۲۲۱	 شرح جنون
۲۲۲	 حدیث بو تراب
۲۲۳	 ققنوس راز
۲۲۵	 شرح سفر
۲۲۸	 خداوندا پرستوها غریبند
۲۳۱	 زخم‌های زمینی

■ علی هوشمند

۲۳۸	 بمباران‌ها
۲۴۱	 این همه بهار
۲۴۲	 زینو
۲۴۵	 عبور سرخ
۲۴۶	 آیه آب
۲۴۷	 در باغ‌های آتش و ارغوان

«پیام کنگره»

بسم الله الرحمن الرحيم

ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون
ارزش انسان، در میزان عرش، عشق عالمانه او به اسماء حسناى خداوند
ذوالجلال والاکرام است. آن که رو به حق دارد و دل در گرو رضای او با شور و
شعور آستین همت را در استمرار «عمل صالح» بالا می زند و در این راه حتی
لحظه ای از دست یازیدن به حبل الله غافل نمی شود.

پیامبران گرانمایه، امامان شایسته و باورمندان خالص، روزگار خود را در همین
فضای عطرآگین سپری کرده اند و امروز، هر که جان و گام در این نهج ارجمند
دارد، پیروز است «الا ان حزب الله هم الغالبون».

انقلاب اسلامی که با رهبری حضرت امام خمینی (ره) و اتحاد حق جویانه
مردم ایران در بوستان زندگی بخش اسلام عزیز پرورش یافت و به بار نشست
بازآفرینی، نیرومند سازی و توسعه فرهنگ دینی در راستای هماهنگ کردن
مدیریت زمین با پیام های آسمانی بود. «و بمثل هذا فليتنافس المتنافسون»

از همان روزهای آغازین که نور وحی ناب یزدانی در سرزمین یاران بهشت
پرتو افکند، دولت آمریکا که مجمع یاران آتش و سردمدار ستم ها و
تاریکی هاست با وسوسه های شیطانی و تجهیزات قارونی، توطئه چینی را در
برنامه خود قرار داد. تطمیع، تحریک و تجهیز گروهک های ضد انقلاب،
جاسوسی و حمله نظامی از داخل عراق به مدت هشت سال با کاربرد همه
جنگ افزارهای دیرین و نوین از جمله سلاح های شیمیایی و میکروبی و تهاجم
فرهنگی، بخشی از جنایت های شیطان بزرگ است.

شکست ابلیس و اذتاب او در این انبوه دسیسه ها با امدادهای غیبی الهی،
اعجاز ولایت فقیه و عشق ایثارگران میسر شد «ان کید الشيطان کان ضعيفا».

قافله سالار ایثارگران، شهیدان رستگار خدایی‌اند، آن پیشتاژان دل‌باخته که مقرب درگاه پروردگار و ذخایر عالم بقایند. سرمستانی که جام خالص عشق را مخلصانه سر کشیدند و سر تسلیم را بر آستان وصال حق گذاشتند، تاروح جوان آنان بر سفره عنبر ربهم، همراه با عرشیان، رزق رضوان نوش جان کنند. در این روزگار خوف و رجا ادامه راه روشن آن‌ها در افق بهشتی علوی و سیره فاطمی زیباست. که این مهم جز با شناخت راه رهروان ره یافته، محقق نمی‌شود. با استناد به کلام نورانی مقام معظم رهبری که فرمودند: «بزرگداشت شهدای والامقام و عزیز در هر استانی که صورت می‌گیرد بدون تردید یکی از بهترین کارها و حسنات بزرگ است.»؛ این کار هم از جهت شرعی مهم است هم از جهت انقلابی و میهنی.

تشکیل سازمان کنگره بزرگداشت سرداران و دوهزار شهید استان بوشهر، در راستای رسیدن به همین منظور متعالی است. در این زمان برای شناخت علمی، ژرف و عاشقانه شهیدان سرافراز و شناساندن شخصیت شکوهمند، فداکار و مترقی آنان به نسل امروز و فردا در ایران و جهان برنامه‌های گوناگون، معین و بایسته‌ای در نظر گرفته شده است که یکی از آن‌ها عبارت است از: شرکت در جنبش نرم‌افزاری و تولید فرهنگ نوشتاری. در این راستا، موضوعات گوناگونی در زمینه‌های تاریخی، دینی، فقهی، اجتماعی، اخلاقی، داستان، شعر و... منظور شده است که مجموعه شعر حاضر با عنوان مجموعه شعر پایداری استان بوشهر یکی از ده کتابی است که در این راستا تهیه، چاپ و انتشار می‌گردد.

دبیر کنگره بزرگداشت سرداران و ۲۰۰ شهید استان بوشهر

دربادار دوم پاسدار حسین کارگر

خبر آمد که دشتستون بهاره
زمین از خون یاران لاله زاره
خبر بر مادر پیرش رسانید
که فایز یک تن و دشمن هزاره

تاریخ استان بوشهر سرشار از مقاومت است. استانی که با ۲۷۶۵۳ کیلومتر مربع مساحت و بیش از هفتصد هزار جمعیت در دل خلیج فارس قرار دارد و دارای تاریخی کهن می باشد.

این استان در تاریخ حیات خود به دلیل قرار گرفتن در گذرگاه دریایی و مسیر دریانوردان و مهاجمان، پیوسته در معرض هجوم و اشغال های متعدد قرار گرفته است.

حمله خوانین به بوشهر در سال ۱۲۱۰ شمسی، حمله اعراب به بوشهر در سال ۱۲۱۲ ش. اولین حمله انگلیسی ها در سال ۱۲۱۷ ش. حمله فارس به بوشهر در سال ۱۲۲۷ ش. دومین حمله انگلیسی ها در سال ۱۲۳۶ ش. سومین حمله انگلیسی ها در سال ۱۲۹۴ ش. از جمله این هجوم ها است.

که هر بار با مقاومت مردم روبرو می شد. که اوج این مقاومت را در حماسه دلیران تنگستان و نیروهای مردمی تنگستان، دشتستان، دشتی و بوشهر با

انگلیسی‌ها، به رهبری، رئیس‌علی دلواری دیده می‌شود.

افزون بر این در سواحل بندرریگ نیز شاهد دلاوری‌های میرمهنا در مقابل تجاوزگری بیگانگان بودیم.^(۱)

با شروع جنگ تحمیلی در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ و هجوم جنگنده‌های بعثی به فرودگاه بوشهر و مناطق مسکونی این شهر مقاومتی دیگر شکل گرفت که هشت سال طول کشید.

مقاومتی که به امضای بیش از دو هزار شهید و هزاران ایثارگر این استان رسید. و برگ زرینی از پایداری و ایثار را به تاریخ پر فراز و نشیب این استان افزود.

شاعران و فرهیختگان این دیار همچنان که در کنار رئیس‌علی و مردانش و در تکریم پایداری‌هاشان شعر می‌سرودند، در این مقطع نیز و از همان روزهای نخست شروع جنگ، قلم به دست گرفته و پا به پای رزمندگان از عشق، عطش و جنگ و شهادت گفتند. شاعرانی که یا خود رزمنده بودند و از نزدیک با تانک و توپ و ناو و ناوچه و جنگنده‌های دشمن دست و پنجه نرم می‌کردند و یا اینکه به نوعی دیگر با پوست و خون خود این پدیده را درک کردند مثل شاعران مهاجری که از آبادان و خرمشهر به بوشهر آمده بودند و در آنجا سکونت کردند اگرچه باز جنگ و بمباران‌های پی‌درپی می‌گ‌ها و میراژهای دشمن دست از سر آنها نکشید.

بعد از مقطع پذیرفتن قطعنامه ۵۹۸ در سال ۱۳۶۷ اگرچه شعله جنگ فروکش کرد اما نه تنها شعله احساس و اندیشه شاعران دفاع مقدس فرو نکاست بلکه شاعران جوان دیگری نیز به این خیل پیوستند. شاعرانی که تأثیر جنگ هشت ساله را در زندگی خود غیر مستقیم چشیده بودند.

این مجموعه «ره‌آورد» این «آورد» است. و دربرگیرنده شعرهایی که «خود

رزمنده‌ای بود که با تمام وجود گام در طریق پاکبازی نهاده بود. رزمنده‌ای که به تعبیر شادروان دکتر سید حسن حسینی مدال و نشان سرافرازی و افتخارش، زخم‌های گلگونی بود که در راه عشق برداشته بود و باز به تعبیر همان بزرگمرد، شعر دفاع مقدس رزمنده‌ای بود که در پیش چشمان حیرت زده‌ی دنیا حیثیت مرگ را به بازی گرفته بود،^(۱)

این شعرها به تعبیر دیگر شعر پایداری هستند. شعرهایی که گاه در قالب یک دوبیتی ساده جلوه‌گر می‌شود گاه خود را در هیبت یک شعر عاشورایی و یک نوحه نشان می‌داد.

اگر به مجموعه‌ها و گزیده‌های شعر جنگ دفاع مقدس رجوع کنیم. سهم شاعران استان بوشهر و شعرهای آنان قابل توجه است. بیشتر شاعرانی که نام و شعرشان را در این مجموعه می‌بینید خود از پیشکسوتان شعر دفاع مقدس بوده‌اند و اگرچه تمام شعرهای پایداری آنان را شامل نمی‌شود اما حداقل سعی شده است نمونه‌ای شاخص و خاطره‌انگیز شعرهای این شاعران را در برگیرد. روش جمع‌آوری و دست چین این شعرها حکایتی روشن دارد. تعدادی از طریق گزیده‌های منتشره شده دفاع مقدس و کتاب‌های منتشره شده این شاعران انتخاب شده و تعداد دیگر از مجلات، جزوات، نشریات محلی و دفترهای شعر منتشر نشده این شاعران اخذ شده است. و تعداد دیگری نیز به وسیله تحقیق میدانی و یا سرنخ‌هایی که داشتیم.

اما معیار گزینش و دست‌چین این شعرها متفاوت بوده است. بعضی از این شعرها بر اساس نام و امضاء و تاریخی که در پای شعر داشته انتخاب شده و اگرچه ممکن است شعر شاخصی به نظر نرسد اما در سیر تکوین و بالش شعر دفاع مقدس این استان و همچنین از نگاه تاریخی قابل مطالعه و بررسی است.

تعداد دیگر از این شعرها اگر چه حدمتوسطاند، به خاطر موضوع و مضمونی که داشته اند و گوشه‌ای از مقاومت و پایداری این خطه را نشان می‌دهند به این مجموعه راه پیدا کرده‌اند.

و شعرهای دیگر بر اساس معیارهایی که با آن یک شعر خوب را می‌سنجیم و داوری می‌کنیم انتخاب شده است.

و اعتراف می‌کنم که شعرهای دیگری هست که از چشم من دور مانده‌اند و به همین خاطر در این مجموعه نیامده‌اند شعرهایی که حتماً روزی در مجموعه‌های دیگری از این دست خواهند آمد.
موفق باشید.

غلامحسین دریانورد

زمستان ۸۳